

KMETOVALEC.

Glasilo ces. kralj. kmetijske  družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

Izhaja 1. in 15. vsaki mesec. — Udje c. kr. kmetijske družbe dobivajo list brezplačno, a neudje plačajo s poštnino vred 2 gld. na leto. Naročila naj se pošiljajo c. kr. kmetijski družbi, ali pa dotičnim podružnicam.

Štev. 17.

V Ljubljani, 1. septembra 1886.

Leto III.

Kako vino pred kanom obvarovati.

Kaj nepovoljna prikazen pri vinu razun pri najmočnejšem z 10 do 12% alkohola in pa pri tako zvanem likernem vinu (pikolit) je pač to, da se napravi, ako posoda, v kateri leži, prav polna ni, na površju kan. Uže celó je to pri slabotnejšem vinu, katero je nastavljeno, ali kakor se tudi reče, na pipi, slučajno. Ker kan vino onesnaži in ga tudi oslabi, da lahko še celó popolnoma ugonobi, skušalo se je uže od nekđaj nastanju kana v okom priti. — Najstarejši in najnavadnejši sredstvo v ta namen je pač zakadenje prostora vrhu vina s žveplom. Ako se namreč nastavljeno vino vsak teden enkrat na površji z žveplom dobro zakadi, ne nastane kan. Vendar ima pa dolgo časa nadaljevano zakadenje vrhu vina ta slabi nasledek, da poslednje vino prav neprijetno po žveplu diši (prav za prav smrdi) in da tudi v ustih in grlu neprijetno peče.

Da ne more tako vino zdravju hasljivo biti, razume se pa tudi samo o sebi. In zato trudil se je uže marsikdo, za žveplo kako drugo neškodljivo sredstvo izumiti. Baron Babo priporočal je na pr. uže zdavno konprimirani zrak ali pa ogljenčevo kislino vrhu nastavljenega vina napeljati. Vspheh je res izvrsten, kan ne nastane pod konprimiranim zrakom ali pa pod ogljenčevo kislino, toda s prevelikimi, veliko prevelikimi stroški je to v zvezi. osobito pa z neročnostjo.

No, v najnovejšem času izumil je, kakor „Weinzeitung“ po magjarskem vinarskem časniku „Boraszoti lapok“ poroča, nek Fr. Nagy (Noč) v Daruváru čisto po ceni, in kaj priročno sredstvo zoper nastanje kana. Nagy namoči namreč čisto ruto ali pa gobo v fini špirit, jo zažge, ter na žico pritrjeno, urno v vinsko ne popolnoma polno posodo vtakne, vého samo (luknjo) pa z drugo, v čisti vodi namočeno ruto dobro zatise. Kedar špirit pogori, vzame ruto hitro iz posode in veho trdno zabije. Nagy trdi, da tako vporabljeni špirit gledé nastanja kana popolnoma nadomestuje žveplo. On pravi pa tudi, da najposlednejši kanec vina najmanjšega neprijetnega duha ali okusa ne razodeva. Da ne more s špiritom zakajeno vino nezdravo biti, to razume se pa tako samo ob sebi.

Z žveplom zakajevala se je pa do zdaj tudi prazna vinska posoda, da ni splesnila ali se zacikala. sploh, poškovala. V ta namen zažgala se je v vsaki prazni posodi gotova množina žvepla, in posoda se je res čisto zdrava hranila. Pred zopetno porabo take po-

sode jo je bilo treba se ve da prav fino z vodo izprati. Gospod Nagy trdi, da tudi na spravo prazne posode ni se treba več žvepla posluževati, ampak tudi za to zažganega špirita. On pravi, da, ako se vsake 3 mesece prazna vinska posoda po enkrat s špiritom zažge ali zakadi, kakor se uže hoče reči, se ona ravno tako dobra nepoškodovana ohrani, kakor ako bi se je tolikokrat s žveplom zakadila.

Iznajdba je gotovo velikega pomena, kajti zdaj je v stanu vsak, posebno pa kdor se je do zdaj v enaki namen le z največjo nevoljo žvepla posluževal, po popolnoma neškodljivem špirtu seči. Proč toraj s peklenkim žveplom! R. Dolénc.

Napreganje mladih žebet.

Mnogo prav lepih konj izdelajo in skvarijo uže pred petim letom, ki je vendar tista doba, v kateri bi z ozirom na zakone prirode imeli žebeta začeti za delo napregati. Prerano, véasih uže po drugem leti, jih napregajo in za trdno delo rabijo; ne rečem, da bi to bilo zeló napačno. Vendar rabiti bi se imelo dveletno žebe le za lahka opravila in ozirati vselej, kolikor zamore prenašati, sicer je prezgodnje napreganje silno škodljivo, posebno če so žrebata podkavana in ceste trde. Rabiti bi se smela nepodkavana in v mehkem svetu. Navadno se prepuščajo hlapcem, kedar je na polji delo. Ti véasi nič ne marajo za pravo korist gospodarjevo in ravnaajo z živino brezobzirno. Véasi pa še pri najboljši volji škodujejo, ker mlada žival sem in tje vleče, se nopenja po nepotrebem, strudi in speha ter naposled postane plašljiva in zmotena.

Ni čuda toraj, ako take živali dobijo raznih boleznih precej, ko so dalje časa rabile se za delo, na priliko, mehur na kolenu, bramor, otiske itd. Konjerejstvo navadno ostaja brezvspešno, kjer žebeta pred 5. letom napregajo za trdno delo. Bolje storijo tisti konjerejci, kateri žebetom do 5. leta prizanašajo ter na dobre pašnike s suhimi tlami gonijo. Živina lepo vzraste, kosti so močne, ter se ni bati, da bi se kmalu kakošna bolezen prijela.

Prav neumno je, če kdo svoje lepo žrebe žene k vaškemu kovaču, ki rog prireže, da konjskemu kopitu skoraj nič ni podoben več. Vsak razumen človek bi vendar znati moral, da se mlad konj ne sme podkovati, dokler niso kopita popolnem dorastla. Kopito raste z živinčetom vred. Kako pa hoče rasti, če mu

železo brani. Kopito se skazi in ves konj je skvarjen. Ugovarjajo, češ, da konje za dirke uže v drugem letu podkavajo. To je resnično, vendar takošne konje zelo drugače vzrejajo in mnogi izmed njih imajo skvarjene noge, postanejo hromi in se zgrudijo časih hipoma na tla.

Dostikrat sem gledal, kako so kočijaži neusmiljeno z biči udrihali po mladih konjih, pa ti niso ubogali. Takov človek ne vé celó nič, kako moramo s konji potrpljenje imeti pri poduku in vajah. Videl sem, kako so žebeta morala dolgo in trdno delati, zatem naglo zobati krmo, in predno je prebavljanje pričelo, bila so zopet vprežena. Kdo se boče tukaj čudil, ako uboge živali koliko dobijo? Zopet drugod sem opazoval, kako so konji prehladno vodo pili, a zatem bili v hlev postavljeni, da se jih je vnetica morala lotiti.

Žebeta na težavno delo siliti podobno je, otroke v fabrike delat goniti. Sedaj so slednje uravnali po postavah. Dobro bilo bi tudi, ko bi zabranjeno bilo, žebeta pred četrtrim letom napregati. Živini bi se prizaneslo z mnogim trpljenjem in konjerejstvo bi znatno napredovalo. Veliko bolezní, deloma znotranjih, če niso podedovane, prihaja od pretežkega in preranega napreganja. Fabriški delavci dobijo največ posebnih bolezní v fabrikah. Podobne učinke nareja pri konjih lakomnost, neumnost in surovost ljudi.

Zatorej je velike važnosti, žebetom določevati pravi čas, kedaj so dovolj močna za vpreganje tako, da jim ne škoduje. Povprek moremo reči, da kaže žebe tedaj napreči, kedaj je zadosti dorastlo. Torej navadno po dogotorljenem petem letu. To je najboljša, najbolj gotova pot mogoče popolnega, izvrstnega konja vzrediti. Taki konji ostanejo, se vé, če kaka nesreča vmes ne pride, krepki in zdravi do pozne starosti, med tem, ko prerano vpreženi tudi zgodaj oslabijo.

Tako kažejo vspehi, katerim pa draga klaja precej na vrednosti vzame. Pet let žebe rediti, pa sicer nič haska od njega imeti, to je precej drago, tudi ondi, kjer cena krmi ni previsoka. Žebe mora torej uže veliko vredno biti, ako hočemo, da nam krmo povrne. To velja o konjih izvrstnega, zlahnega plemena, če je za-nje kupcev dovolj, torej zlasti o konjih za ježo in v razkošne svrhe.

Drugače je pri konjih manjše vrednosti, za katere kupci ne ponujajo velikih svot. Tukaj kaže žebeta že v četrtem, vendar ne pred 3/4, letom napregati, zlasti za opravila na kmetijah, se vé opazno, nikoli preveč, nikdar tako, da bi konj moral rabiti vso svojo moč, ampak polagoma, zmiraj več, do polovice ali tri četrтинke. Tako vsaj nekaj stroškov za krmo odslužijo in se lepo urijo in v delovanji vadijo. Konji bodo tako bolj zdravi in lepše rastli, ako jim se obilno še polaga. Iz tega vzroka tudi zlahna žebeta kaže lahko napregati in od četrtega leta naprej jim lahke jezdece na hrbet posajati. Vendar jezdariti jih ne smejo nikoli dajati do utrujenja.

Naprava sadnega mošta.

Zopet je prišel čas za porabo in izkoristenje sadnega pridelka. Mislim, da kmetovalca izmed izvanrednih pridelkov nobeno toliko ne veseli, kot sadje, s pomočjo katerega zamore precejšnji del svojih plačil pokriti. Koliko le zamore kmetovalec prihraniti, ako naredi iz sadja mošt in si tako prihrani nakupovanje drage pijače!

Za napravo jabolčnika pristujejo najbolj sladkisle jabolčne sorte. Sladka jabelka niso nič kaj dobra za mošt, a pomešana s kislo hruškino lesniko nare-

dijo vendar dobro pijačo. Drobna jabelka so za mošt vedno boljša, kot pa debela.

Najboljše hruške za mošt so tiste, ki zorijo od konca septembra do konca oktobra, kakor na pr. naša izvrstna domača tepka.

Važno je pri napravi mošta zadeti pravi čas godnosti sadja. Nikdar ne smemo toliko časa čakati, da je sadje popolnoma zrelo, ker mošt iz takega sadja postane težak in sluzen ter rad cika. Najboljši čas je kratko pred popolno dozoritvijo in one trde vrste, ki pozno zorijo, je najbolje nekaj tednov pustiti obležati. Da dobimo mnogo mošta, moramo sadje dobro zdrobiti in zmečkati.

Nekaj vode ne škodi moštu, zlasti v topli in suhi jeseni. Nasprotno, voda zboljša mošt, posebno od tacihi sorti, ki imajo velike sluznih obstojnih delov v sebi. Voda te sluzne stvari obori, to je, jih sili, da padejo na dno, naredí, da mošt popolneje pokipi (se skuha) in naredi, da se jabelčno ali hruškovo meso bolje raztopi, ter tako dá več in sladkejšega mošta pri stiskanju (prešanju).

Vodo je pridjati k moštu uže med mečkanjem in je ne sme biti več kakor 5—8 kilogr. na metrični ali novi cent. Za vsak hektoliter vode, ki jo porabimo, moramo dodati najmanj 10 kilogramov sladkorja, ako hočemo dobiti dobro in trpežno pijačo. Dodevanje sladkorja je boljše kakor pa pozneje prilivanje špirta, vsaj se sladkor pri kipenju tako spremeni v špirit.

Da napravimo iz malo sadja veliko mošta, priporoča dr. Nessler tako-le ravnanje: Dobro zmečkano sadje (na pr. 2 centa) zmešamo s sladkorno vodo (1 hektoliter s 15 kilogr. sladkorja) ter to zmes pustimo pokrito stati kake štiri dni, med katerim časom je večkrat pomešamo, in nazadnje stisnemo. Ostale tropine zopet z vodo zalijemo (50 litrov), jih pustimo 2 dni stati in jih potem stisnemo. Obe tekočini potem zmešamo ter z njimi tako ravnamo, kakor z vsakim drugim moštom.

Gnjilo sadje moramo skrbno izbirati, ker ono dá moštu neprijeten okus. Ravno tako je paziti, da ne pride v mošt kaj železa, na pr. žebli, železna lopata, treba je nadalje v sodu vse železne dele dobro posušiti ter jih ali s smolo zakapati, ali pa vsaj dobro z lojem namazati; železo namreč naredi mošt zelen ali celó črn.

Za dober mošt je priporočljivo zmečkano sadje pred prešanjem dva dni pustiti stati, med časom pa večkrat premešati in zopet vedno dobro pokriti, da zrak preveč zraven ne dohaja.

K napravi dobrega mošta je treba imeti dobre posode (sode) in hladno klet. V kleti pa ne sme biti kislo zelje ali kaj družega močno dišečega. Ako mošt noče čez nekaj dni prav kipeti, vrže naj se v sod na vsak hektoliter mošta slabega pol škafa zmečkanih jabolk ali hrušek, koje sadje naj z moštom vred pokipi.

V nepopolno napolnjene sode, koji med kipenjem se ve da ne smejo biti zabiti, ne smemo pustiti vha-jati zrak, in sicer rabimo v ta namen kipelne vehe ali pa male, s peskom napolnjene vreče, koje položimo na odprto veko. Skipen mošt treba je pa v sodce do vrha napolniti, ali pa zažveplati, drugače se skisa.

Prodaja svežega mleka.

Najlože se spravi mleko v denar, ako ga zamoremo prodati koj svežega izpod krave. Koder je taka prilika dana, boče moral umni gospodar vedno tako porabo mleka mimo vseh družih vpeljati, kajti s pro-

dajo svežega mleka je najmanj stroškov in opravi sklenjenih ter ob enem tudi najboljši denarni vspeh. Sicer je prodaja mleka uže v hlevu ali na domu redkokrat mogoča; v največ slučajih treba je mleko ali v mesto ali pa na železnico voziti. Prepeljevanje mleka prouzroči pa mnogo stroškov, bodi-si zaradi vožnje same ali pa zaradi potrebnih posod. Pri nas v slovenskih pokrajinah prodaja mleka v večje daljave ni nikodar v navadi, a dá se na korist živinorejcem še mnogo o tej zadevi storiti. Kranjski posestniki, kateri bivajo blizu in ob železnici, bi delali lahko združeni v mlekarske zadruge s pošiljanjem mleka v Trst, Reko, Pulj itd. najlepše dobičke. Daljava do Trsta je primerno le majhna, vsaj dohaja celó iz Českega mleko na Dunaj, in mleko na Dunaji je ceneje, kot v Trstu. Pošteno ravnanje in zdravo mleko bi se v tih krajih kmalu ceno pridobilo. Podrobneje misli o tem predmetu prijavil je v tem listu ravnokar gosp. Fr. Povše v članku „Mlekarske zadruge“, zato zdi se mi umestno o pošiljavi mleka nekaj spregovoriti.

Mlekarju mora biti na tem ležeče, da pride mleko kupcu zdravo in dobro obdržano v roke, on mora vse storiti, kar je potrebno v to svrhu. Važno je hlajenje mleka, v vročem poletnem času pa neobhodno potrebno. Ko je mleko shlajeno, sme se še le pričeti s pošiljanjem. Posode za pošiljanje mleka so ali iz lesa ali iz ploščevine; zadnje imajo na vsak način prednost, posebno pri pošiljanji po železnici. Vse posode, ki se za to rabijo, morajo biti tako narejene, da se dajo dobro zamašiti, tako, da ne more zrak k mleku dohajati, pa tu li ne mleko se izlivati.

Vsem tem tirjatvam zadostuje iz jeklene ploščevine izdelana posoda Fleischmannova. Cela posoda narejena je iz pocinjene, jeklene ploščevine. Dno posode ne stoji na tleh, ampak na močnem, spodnjem obroču. Pokrov je na poseben način narejen, ter ima podlago iz kavčuka. Za ta pokrov ima izumitelj patent. — Izmikanje mleka iz te posode zavaruje se s ključavnico ali pa s pečatom. Omeniti je še, da ima posoda zaradi trdnosti še primerno število obročev. Taka posoda za pošiljanje mleka dobi se pri Kleiner & Fleischmannu v Mödlingu z ozirom na velikost od 8 do 50 litrov za 3 gold. 75 kr. do 12 gold. 50 kr. Dobiti se zamore tudi ravno tam za to posodo primerno cedilce.

V vročem poletnem času je zelo priporočljivo, ako imaš kaj ledú na razpolaganje, da vtakneš v gori omenjene posode posodico z ledom napolnjeno. Taka posodica stane 2—3 gold.

Izvrstne Fleischmannove posode se tako-le rabijo: Pokrov, v katere je udelana posodica z lešom, natakne se na napolnjeno posodo. Potem se napolni posodica z ledom ter ravno tako zapre. Priporočljivo je mlečne posode pri vožnji na železnico pokriti s kako mokro odejo (kocem), da jih tako obvarujemo pred vročim solncem ali zgretim zrakom.

Skušnja, katero so s temi posodami naredili, se je kaj dobro obnesla. Napolnili so dve posodi, ki ste držali po 25 litrov z mlekom, v eno so dali posodico z ledom, v drugo pa ne. Postavili so posodi skoz 6 ur v zrak, ki je imel 25 stopinj toplote. Mleko, ki je bilo poprej shlajeno na 6 stopinj, je imelo čez 6 ur v posodi z ledom 11 stopinj, v posodi brez ledu pa skoraj 19 stopinj. Vspeh se vé da je še boljši, če so posode tako zavarovane, kakor zgoraj rečeno.

Vsaka posoda, ki se rabi za pošiljanje mleka, mora se pri vsaki porabi takoj temeljito osnažiti. Pri posodah iz ploščevine zadostuje, da jih enkrat osnažimo v vroči, sè sodo (pepeliko) nekoliko pomešani vodi, potem se splaknejo in na prepihu posušé. Več skrbi treba je imeti z leseno posodo, posebno poleti.

Te posode zamorejo se le z apnom dobro osnažiti; pusté se nekaj časa ležati v apneni vodi, potem se v čisti vodi operó in na zraku dobro presušé.

Posode z mlekom, koje se na železnico dajo, morajo imeti vedno razločno pisan naslov. Izplača se dostikrat kmetovalcu namestu mleka smetano pošiljati; pri tacem pošiljanji velja vse ono, kar je o mleku povedanega.

Pravi čas za zimsko setev.

Pravi čas za zimsko setev ravna se po podnebji to je, po krajevni toploti, ker setev mora biti vedno toliko zgodno izvršena, da se mlade rastline dovolj okrepijo, predno pride zima. Zgodnja setev je v mrzlih krajih tembolje priporočljiva, ker dobro razrastene rastline tem ložej prenesejo hudi zimski mráz in veliko mokroto, sledeča kratka in mrzla spomfád jih pa tudi potem ne ovira preveč v njih rašči.

V mrzlih krajih sejejo rž pred pšenico, ker se mora rž uže v jeseni dovolj zarasti. V toplejih krajih se pa véasih rž v jeseni tako močno razraste, da se poleže, čemur se pa dá pomagati s tem, da popustimo tako rž pravilno z ovcami popasti Šentjanževa ali gorska rž pa mora biti zgodaj sejana če ,o hočemo še v jeseni enkrat za krmo požeti.

Splošne je zgodneja zimska setev bolja, ker kmetovalec ni toliko odvisen od spreminljivega zimskega in spomladanskega vremena, koji kmetovalca tolikokrat vara, zraven tega pa kmetovalec pri zgodnji setvi ložej zadene pravi čas za setev in ložej vjame pravo vlažnost in godnost zemlje.

Na kake rastline naj sledi zimsko žito.

Ako pustimo zimsko žito slediti na pravo rastlino ter njivo tudi primerno obdelamo, dosegli bomo dobre pridelke celó na njivah, ki niso sicer kaj posebno ugodne za tako žito. Vezni in godni stan zemlje, kakor ga zahteva pšenica, zamoremo celó na rahli zemlji doseči, ako pred pšenico obdelujemo rastlino, katera zemljo veže. Za to so posebno dobre rastline, na katere naj pšenica sledi: detelja, lucerna, esparseta, mešanica iz trave in detelje. Po detelji in lucerni zadostuje jedna brazda, ako je dovolj vlažnosti, da je zemlja godna ter da se dá z brano zdrobiti. Zaledinjeno njivo treba je pa poprej sprašiti in potem vnovič preorati, da postane godna.

Na težkih zemljah so rastline, katere njivo oči-stijo in zemljo rahlo ter godno storijo, sledeče: goršica, lan, konoplje, bob itd. Na težkih zemljah v gorkih pokrajinah veljajo za precej dobre rastline pred pšenico grah, pesa, med tem ko krompir ni dober, ker zemljo preveč zrahlja. Na rahlih zemljah je ugodneje sejati na goršico, grah, zeleno grahoro itd. rž, ker ta daje boljši pridelek kot pa pšenica. Rž sejati na krompir je priporočljivo k večjemu na peščeni zemlji, ker se ne posede, a krompir mora biti pravočasno pokopan, da se rž zamore dobro razrasti. V mrzlih krajih je sploh bolje sejati po okopovalnih rastlinah jaro rž in ječmen, za katere so te rastline najboljše sprednice, kajti ozimina dá na taki njivi tako le polovico pridelka.

Priprave k zimski setvi.

Žito je uže požeto in veselo se uže razlega pôk cepca, kmetovalec pa mora iz nova misliti na setev,

od katere je odvisna žetev prihodnjega leta, kajti kakoršna setev, taka žetev,

V mrzlejših pokrajinah treba je pričeti s pripravami za zimsko setev uže meseca avgusta, kajti v prvi polovici meseca septembra mora v taci krajih biti seme pod zemljo. V pokrajinah s toplejim podnebjem se ve da ima kmetovalec več časa in zato tudi lože oskrbi pravilno setev, on še lahko seje ozimno žito na pozni krompir ali peso, da je le setev do novembra končana. Vspesno pridelovanje ozimnega žita pa zahteva od kmetovalca dobro znanje vseh razmer, pod katerimi ozimno žito dobro raste.

Ozimna pšenica najbolje stori v gorkejših legah. V mrzlih legah pozno zori ter rada rujava postane in vsled tega slabo slamo in lahko zrnje dá. Pšenica ljubi težko zemljo, posebno če ni mokrotna in če ima dovolj apna v sebi. Peščena zemlja, koja se spomladi kmalu izsuši, ni za pšenico. Na peščeni zemlji, katera ima nekoliko apna in gline, pa pšenica še precej dobro vspeva, a mora dovolj humusa (puličice ali prsti) biti v njej, kateri vlažnost pridržuje.

Ozimna rž ni tako izbirčna kot pšenica. Ona prenese mrzleje podnebeje in dolge ter hude zime, škodi ji pa sneg, ki pade na nezmrzne tla bolj kot pa pšenici. Tudi hitreje se zaduši rž pod globoko sneženo odejo, kot pa pšenica. Na notranjskih hribih videl sem lansko leto kopati v sneg luknje po nekaj metrov narazen z namenom, zrak do žita pripraviti. Koliko to koristijo, ni mi znano.

Rž imenujemo rastlino peščene zemlje, kajti ona še zadostno rodi na suhi peščeni zemlji, na katere bi druga rastlina ne vspevala. Na apneni glinasti zemlji in na črni ilovnati zemlji, ki ni premokra, rž najbolje obrodi. Težka ilovica pa rži ni všeč.

Koliko naj je zemlja vlažna za setev.

Prava vlažnost zemlje važna je toliko za njeno obdelovanje, kolikor za kalenje semena. Ako je težka zemlja premokrotna, obda posamezna zrna s trdo skorjo, katera ne dopušča k zrnu zraku in zrno slabo ali pa nič ne kali. To je slučajno, kedar je zelo deževno vreme ob setvi. Pri veliki suši pa seme slabo in neenakomerno kali. Dostikrat je njiva, ki je ravnokar zorana, vlažna in godna, a se kmalu izsuši. Na taki njivi in v tacem slučaju je naglo sejati, predno se zamore zemlja izsušiti.

Rž ima rada rahlo in zdrobljeno zemljo, ki se je pa morala uže posesti, drugače je kalenje deloma ovirano. Na močno prsteni (humozni) zemlji, naj je njiva za rž nekaj dni poprej zorana.

Pri pšenici naj je zemlja toliko zrahljana, da pride zrno v fino zemljo, ter da zamorejo se razširjevati koreninice. Drugače je pa za pšenično njivo dobro, če je površje njive gručasto, ker gruče, to je kepe varujejo mlade pšenične rastlinice pred mrzlimi severnimi vetrovi. Nemški pregovor pravi: Kdor v jeseni na njivi gručo razbije, razbije hlebec kruha. Gruče povečajo tudi površje njive, vpojijo se zaradi tega še več toplote in vlažnosti iz zraka, in slednjic dajo spomladi razpadle gruče rastlinam od novega zemljo.

Kje je dobiti dobro seme za zimsko setev?

Vsak kranjski gospodar, koji je enkrat seme premenil, zlasti če ga je iz prave roke dobil, prepričal se je o velikem dobičku, ki ga donáša prememba se-

mena, in pa prava vrsta semena. Sedaj prišel je zopet čas, omisliti si dobro seme in vsak naj dobro gleda, da ne bode goljufan. Naš list je večkrat priporočal enega ali drugega trgovca s semenom in gledal vedno na to, da priporoča le zanesljivega. Semenska postaja grofa Attemsa v Šentpetru pri Gradci je žalibog svoje delovanje ostavila; semenska postaja C. Rambouseka v Zborowu daje nam pa tudi poroštvo, da postreže s svojim dobrim in zanesljivim blagom.

Toraj gospodarji, koji želite imeti dobro semensko blago, obrnite se na „semensko postajo C. Rambouseka v Zborowu, pošta Forbes na Češkem“ in dobro bodete postreženi. Postaja Vam na zahtevo precej doloži svoj cenik. Dobiti pa zamorete za prihodnjo setev sledeča semena: Urtoča pšenica, Austral. Ahaby pšenica, požlahnena menjalna pšenica, Zborovska menjalna rž, velikanska rž, Labradoriska rž, švedska snežna rž, gorska rž, menjalni ječmen.

Prodaja zimske pšenice in rži za seme.

Pri o-krbniku poskuševalnega vrta c. kr. kmetijske družbe na spodnjih Poljanah v Ljubljani dobiti je seme

amerikanske pšenice hektoliter po 8 gold. in zborovske rži hektoliter po 6 gold.

Seme je izkušeno ter za izvrstno spoznano in natančno očisteno in izbrano.

Kmetijske novice in izkušnje.

Turščica, zobjanje za konje.

Pariška družba za vožnjo z omnibusi, ki ima nad 10.000 konj, pričela je uže l. 1874. poskuse s krmenjem turščice. Konji dobivali so, kedar so se počasi na to krmo navadili, na dan po 3 kilogr. turščice, 5 kg ogr. ovsu ter nekaj sena in slame in 1 kilogr. otrobov ali pa korenja. Pri tej krmi bili so konji prav dobro rejeni in so še nekoliko več delali kot poprej. Družba je zaradi tega, ker je nekaj ovsu nadomestila s turščico, prihranila pri vsacem konju na leto 48 frankov. Po skušnjah imenovane družbe je najbolje dati konjem strogo turščico, in sicer se prav dobro sponese, če se zrnje ob enem s storžem zdrobi. Zdrobljena turščica, koji so primešani zdrobljeni storži, ima enako redilno vrednost, kot oves. S tako zmesjo mogoče je pri konjih $\frac{1}{3}$ ovsu nadomestiti.

Kravam mleko pregnati.

Ako hočemo kravam, kojih ne mislimo več molziti, mleko pregnati, skuhajmo orehovega listja ter potem s to vodo na dan najmanj 4 do 5krat umivajmo vime vsaj po 5 minut dolgo. Ako hočemo še prej vspeh doseči, dajmo kravi zjutraj in zvečer kake $\frac{3}{4}$ litre te vode piti. To sredstvo je pa le tedaj rabiti, ako krave sploh ne mislimo več molziti, na priliko, ako jo hočemo opitati, kar gré dosti hitreje, če je ne molzemo.

Družbeni novičar.

Seja glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe
dné 1 avgusta 1886.

Gospod predsednik grof Thurn, kateri prvokrat, odkar je izvoljen, predseduje glavnemu odboru, po-

zdravi navzoče odbornike, izrazi svoje veselje o najvišji potrditvi njegove izvolitve predsednikom družbe ter pozivlje gg. odbornike, da naj v družbi z njim delujejo na korist družbe oziroma kmetijstva cele dežele.

Gospod podpredsednik Jos. Fr. Seunig izrazi v imenu celega odbora gosp. predsedniku svoje zaupanje.

Po poročilu tajnika Pirca sklene glavni odbor postaviti vis. c. kr. kmetijskemu ministerstvu primerni nasvet zaradi oddaje štipendije enemu Kranjcu, ki hoče obiskavati živinozdravniško šolo na Dunaji.

Glavni odbor sklene, posoditi na predlog gospoda odbornika dr. M. pl. Wurzbacha 1700 gold. družbenega denarja, ki je naložen v ljubljanski hranilnici, nekemu ljubljanskemu hišnemu posestniku proti intakulaciji na njegovo hišo.

Naznanje vzame glavni odbor vabilo hebskega živinorejskega društva k razstavi sladke, skipene krme.

Poziv c. kr. kupčijskega ministerstva, da naj družba izjavi svojo mnenje ob priliki ponovljenja kupčijske pogodbe Avstrije z laško in nemško državo, odda se v posvetovanje in poročanje odseku za splošne stvari.

Glavni odbor vzame na znanje dopis c. kr. kmetijskega ministerstva, vsled katerega je družbi dovoljeno, stroške za popravo poslopja podkovske šole leta 1885. postaviti v račun subvencije te šole za l. 1886.

Tajnik Pirc poroča, da vodstvo kranjske hranilnice ni hotelo uslišati prošnje glavnega odbora za subvencijo nameravani goveji razstavi v Bohinju.

Na novo je v družbo sprejet gospod Janez Novak, župnik v Smledniku.

Seja glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe

dané 29. avgusta 1886.

Seji predseduje družbeni podpredsednik gosp. Jos. Fr. Seunig, navzoči so odborniki gg. Kastelic, baron Lazzarini, Lenarčič, Murnik, Povše, Robič in tajnik g. Gustav Pirc.

Pri sestavi odsekov voljeni so sledeči gospodje za predsednike: Cesarski svetnik J. Murnik za odsek za splošne stvari, J. Lenarčič za odsek za sadjarstvo in rejo drobnice, Fr. Povše za odsek za poljedelstvo in živinarstvo. Predsednik gospodarskemu odseku se ima še voliti.

Glavni odbor posvetuje se o načrtu pravil, katere bo de poročevalc o zadevi mlekarske zadruga g. Povše predložil pomnoženemu odseku za živinarstvo. Pomnoženi odsek za živinarstvo sklican bo de v posvetovanje na 15. septembra ob 10. uri ter je k posvetovanju povabiti javnim potom vse one gospodarje, ki se zanimajo za to podjetje.

Tajnik g. Gustav Pirc poroča o vspuhu razpisa državne podpore za šolske vrte ter stavi predloge, koji so predložiti vis. c. kr. kmetijskemu ministerstvu v potrdilo.

Glavni odbor sklene izplačati „čebelarskemu in sadjarskemu društvu za Kranjsko“ državno podporo, a le v namen, kakor ga je določilo c. kr. kmetijsko ministerstvo, namreč za čebelarstvo.

Poddružnica v Cirknici javlja odboru, da je volila nov odbor, in sicer predsednikom gosp. Antona Jeršana, posestnika na Uncu, za odbornika gg. Antona Kovšca, posestnika na Planini, Fran Šerkota, posestnika in trgovca v Cirknici; Fran Premrov-a, posestnika in trgovca v Martinjaku, tajnikom pa gospoda Karola Dermelja, nadučitelja in šolskega vodjo v Cirknici.

Zarad prememb o porabi prostora v podkovski šoli naprosi se g. odbornika in inženirja Witschel-na, da napravi proračun o stroških, ki bodo pri tej premembi.

Glavni odbor vzame na znanje vabilo kranjsko-primorskega gozdarskega društva k občnemu zboru, ki bo de 6., 7. in 8. septembra t. l. v Ratečah na Gorenjskem ter sklene naprositi gosp. družbenega predsednika grofa Thurna, da družbo zastopa.

Glavni odbor voli svojim zastopnikom k enketni komisiji za osušenje močvirja gospoda odbornika J. Lenarčiča.

C. kr. deželna vlada daje odboru naznanje v letnem živinozdravništvenem poročilu okraja radolškega, posebno o nemarnostih pri reji in ravnanji z biki. Glavni odbor vzame na znanje ter odda vladno poročilo v posvetovanje odseku za živinarstvo.

Glavni odbor vzame na znanje dopis južne železnice, v katerem ona javlja, da velja znižani tarif za plemensko goved, ako je kot taka prijavljena, tudi tedaj, ako je govedi manj kot en vagon.

Gospod glavni odbornik Karol Neweklovski odpove se zaradi bolehnosti poslu odborništva. Glavni odbor vzame z obžalovanjem to na znanje ter sklene izreči svojo zahvalo gospodu Neweklovskiju za njega marljivo in strokovnjaško delovanje v odboru.

Učitelju v Šentjurji pod Kumom, koji je letos izvanredno veliko mrčesov se svojimi učenci pokončal, da glavni odbor 10 gold. nagrade.

Novim udom je sprejet gospod Anton Volk, posestnik na Suhorji.

Program

delitve premij za govejo živino,

ki bo de v Kranji v ponedeljek 4. oktobra 1886.

Slavno c. kr. ministerstvo kmetijstva je na predlog c. kr. kmetijske družbe kranjske blagovolilo dovoliti, da se v Kranji za gorenjsko stran napravi delitev premij za govejo živino, in je v ta namen dovolilo potrebni denar.

Cilj in konec tej razstavi in delitvi premij je:

- Da se živinorejci te strani dežele in pa cele Kranjske s primerjanjem goved različnih krajev spodbujajo v napredek živinoreje in o ajem podučijo;
- da se razvidi vspeh, ki se je vlasti s pripomočjo državne podpore dosihmal dosegel pri reji naše domače goveje živine;
- da se gledé na postavó zoper govejo kugo od leta 1879. več goveje živine izredi in oživi kupčija z domačo živino ne le domá na Kranjskem, temuč tudi v vnanje dežele.

1. Pravico do premij v Kranji imajo vsi živinorejci okraja ljubljanskega, kranjskega, radolškega in kamniškega.

2. Na razstavo pripeljana živina se postavi na „živinski trg“ pod mestom. Do 9. ure dopoludne mora pa vsa živina na mestu razstave biti, in sicer posebej junci, posebej telice in posebej krave na ograjah privezane. Vsak lastnik mora sam skrbeti, da ima njegova živina hlapca ali dekló, ki živini streže.

3. Živina, katora hoče premije deležna postati, mora najmanj uže pol leta lastnina tistega gospodarja biti, ki jo razstavi. To mora razstavnik dokazati s spričalom svojega županstva.

4. Možje, kateri bodo sodili premiranje živine, se izberó po dotičnem predpisniku c. kr. ministerstva kmetijstva in se morajo ravnati po propisih za to določenih.

5. Kdor je premijo dobil, se mora s posebnim pis-mom zavezati, da bode spolnil vse, kar imenovani mi-nisterski predpisnik veleva ter da bode premirano goved najmanje eno leto za pleme obdržal.

6. V razstavo se pripuščajo:
 junci (biki), ki so 1 $\frac{1}{2}$ do 3 leta stari,
 breje telice, ki so najmanj 2 leti stare,
 molzne krave, ki so imele eno, dvoje, tri, štiri ali k večem pet telet.

Goved sme biti izvirnega Marijadvorskega, Muri-škega, Belansko-Pingavskega plemena in pa mešana domača živina z zgorej imenovanimi 3 rodovi, ali pa tudi z drugimi žlahnimi rodovi ali pa tudi čisto domača živina.

7. Za izvirne rodove so odločene državne premije tako-le:

I.	Premija za bika:	40	gold.
II.	" " "	30	"
III.	" " "	25	"
IV.	" " "	20	"
V.	" " "	20	"
I.	" " telice:	25	"
II.	" " "	20	"
I.	" " krave:	30	"
II.	" " "	25	"

Skupaj . 9 premij 235 gold.

Za lepo mešano živino in za domačo živino so odločene državne premije tako-le:

I.	premija za bika:	30	gold.
II.	" " "	25	"
III.	" " "	20	"
IV.	" " "	20	"
V.	" " "	15	"
I.	" " telice:	15	"
II.	" " "	10	"
I.	" " krave:	20	"
II.	" " "	15	"

Skupaj . 9 premij 170 gold.

Od centralnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani 16. avgusta 1886.

Gustav grof Thurn m. p.,
 predsednik.

Gustav Pire m. p.,
 tajnik.

Odlok c. kr. kmetijskega ministerstva.

iz dné 11. avgusta t. l., št. 9535/1217, o zadevi naročil na odpadke kuhane soli.

Ker se zgodi v zadnjem času večkrat, da se za-sebni špediterji ponu ajo za posredovanje pri naročitvi odpadkov iz c. kr. salin, koji odpadki so namenjeni za gnoj, in ker ti špediterji take naročitve tudi iz-vrše, podpisano ministerstvo častito družbo zato opo-zarja, da naj na to dela, da se tako posredovanje v interesu kmetovalcev odstrani in solni odpadki ne dra-žijo na nepotrebni način. Častita družba naj opozori kmetovalce, koji te odpadke rabijo, da se certifikati, ki dokazujejo pravico do odpadkov, pošljejo naravnost na oskrbnništvo salin ali pa na glavno vodstvo avstrijskih državnih železnic.

Ob tej priliki tudi omenja podpisano ministerstvo, da od sedaj naprej ne dobi nihče drug odpadkov od kuhane soli, kakor le kmetovalci in kmetijska društva.
 Na Dunaji 11. avgusta 1886.

C. kr. kmetijsko ministerstvo.

Razglas

kranjskim ovčarjem.

C. kr. kranjska kmetijska družba bode iz letošnje državne subvencije za zboljšanje ovčarstva nakupila nekoliko ovnov in ovác ukviškega plemena ter jih brezplačno dala takim gospodarjem, ki dokažejo v svoji prošnji, potrjeni od županstva in od cerkvenega urada, da

- a) uže več let precejšnje število ovác redijo;
- b) da je njih kraj za ovčarstvo posebno ugoden, in
- c) da jih je volja, dobljenega ovna najmanj 3 leta za pleme držati, in kolikor umno ovčarstvo dopušča, tudi svojim sosedom za pleme prepuščati.

Prošnje, potrjene po predsedniku dotične kmetij-ske podružnice, je zadnji čas do 1. oktobra t. l. pri podpisani družbi vložiti.

C. kr. kmetijska družba kranjska
 v Ljubljani 1. septembra 1886.

Gustav grof Thurn,
 predsednik.

Gustav Pire,
 tajnik.

Tržne cene.

V Kranji, 30. avgusta 1886.

Na današnji trg je došlo 136 glav goveje živine in 30 prešičev.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hektol. . .	6 50	Ajda, hektol. . . .	4 35
Rež, " . . .	4 88	Slama, 100 kil . . .	2 40
Oves " . . .	2 92	Seno, " " . . .	2 —
Turšica " . . .	5 52	Špeh, fr. kila " . . .	— 54
Ječmen " . . .	5 04	Živi prešiči, kila . . .	— —

V Ljubljani, 25. avgusta 1886.

Povprečna cena.

	Trg		Magaz.			Trg		Magaz.	
	gl. kr.	gl. kr.	gl. kr.	gl. kr.		gl. kr.	gl. kr.	gl. kr.	gl. kr.
Pšenica, hektol.	6 66	7 10	Sur. maslo, kila	—	90	—	—	—	
Rež " "	4 87	6 20	Jajca, jedno . .	—	2	—	—	—	
Ječmen " "	4 06	4 9	Mleko, liter . .	—	8	—	—	—	
Oves " "	2 70	3 13	Gov. meso, kila	—	64	—	—	—	
Soršica " "	—	6 76	Telečje meso, "	—	50	—	—	—	
Ajda " "	4 22	4 98	Prešič. meso, "	—	60	—	—	—	
Proso " "	4 87	4 95	Koštrun " "	—	34	—	—	—	
Koruza " "	4 87	5 32	Kuretina, jedna	—	54	—	—	—	
Krompir, 100 kil	2 50	—	Golobje, jeden .	—	20	—	—	—	
Leča, hektoliter	10	—	Seno, 100 kil .	2	41	—	—	—	
Grah " "	10	—	Slama, " " .	2	67	—	—	—	
Fižol " "	10	—	Drva, trde, sež.	6	40	—	—	—	
Gov. mast, kila	1	—	" mehke, " "	4	15	—	—	—	
Svinska mast "	—	66	Vino, rud., 100 l.	—	—	24	—	—	
Špeh, fr. " "	—	60	" belo, " "	—	—	20	—	—	
" prek. " "	—	70							